

DYRELIVET PÅ LYNGENHALVØYA

Av forstekonsulent Karl-Otto Jacobsen,

Fylkesmannen i Troms, miljøvernavdelingen

Lyngenhalvøya er dominert av alpine fjellområder som gjennomskjæres av trange daler. I de mest alpine områdene er dyreliv fattig, men i de litt lavereliggende fjellområdene, dalene og skogsområdene er det til dels et interessant fugleliv. Som eksempel kan det nevnes at halvøya har en variert rovfuglbestand. Samtlige av våre ni normalt forekommende dagrovfugler i fylket er påvist hekkende her, mens alle de åtte uglearter i fylket er observert.

FUGLER

De mest alpine områdene er som nevnt artsfattige, og begrenses stort sett til arter som **fjellrype** og **snøspurv**. Hvis man derimot beveger seg litt lenger ned i fjellet, finner man også arter som **heilo**, **sandlo**, **ringtrost**, **steinskvett**, **heipiplerke**, **bergirisk** og **ravn**. Stedvis kan man også komme over **boltit**, **temmincksnipe**, **lappspurv** og **lappiplerke**. Av rovfugler er **fjellvåk** og **tårnfalk** klart vanligst, mens **kongeørn** og **jaktfalk** er fåtallige hekkefugler. **Snøugla** kan opp tre som streiffugl, spesielt i smågnagerår.

Lyngenhalvøya har en del vatn og tjern, men det er få myrområder i fjellet. Lago, Langdalen, Rastebyfjellet og Kvalvikfiellet har de viktigste. I tillegg til en del av de forannevnte artene, hekker også arter som **smålom**, **havelle**, **rødstilk**, **enkeltbekkasin**, **småspove**, **strandsnipe**, **grønnstilk**, **svømmesnipe** og **sivspurv** her. I smågnagerår kan også **jordugla** hekke i slike områder.

På østsiden av halvøya er det rikelig med bratte berg og hamrer som i mange tilfeller ligger under skoggrensa og nært sjøen. **Havørna** henter det meste av sin mat i tilknytning til sjøen, så derfor er disse områdene velegnet til hekkeplass. Også **vandrefalken**, som har vært borte i flere ti-år på grunn av miljøgifter, har nå etablert seg i kystnære områder på Lyngenhalvøya igjen. Til tross for navnet, hekker **taksvalen** for det meste i berg i fylket vårt. Det er påvist slike kolonier både i Oksen, Steindalen og i Langdalen.

Under skoggrensa øker antall arter betraktelig, og det blir særlig et større innslag av spurvefugler. **Løvsanger**, **bjørkefink**, **gråsisisk**, **jernspurv**, **svarthvit fluesnapper**, **kjøttmeis**, **gran meis**, **sivspurv**, **gråtrost** og **rødvingetrost** er de vanligste artene. I tillegg til disse finnes arter som **grå fluesnapper**, **gransanger**, **hagesanger**, **trepiplerke**, **rødstjert**, **grønnsisisk**, **buskskvett**, **sivsanger** og **dvergspett** i varierende antall. **Fossekall** og **strandsnipe** er karakterarter ved elver og bekker i hele området, mens **blåstrupe** kan påtreffes i fuktige områder. Både **lirype** og **orrfugl** er vanlige arter, og sistnevnte trives spesielt godt i bratte skogvokste ller. **Rugda** er vanlig å se i kveldskumringen med sine regelmessige trekk over tretoppene. Av rovfugler i skogen er **dvergfalk** den vanligste, mens **hønehauken** finnes kun fåtallig. **Haukugle** og **perleugle** er fåtallige hekkefugler, mens **lappugle** og **spurveugle** er det kun gjort tilfeldige observasjoner av. Det er kjent tre lokaliteter for **hubro** på Lyngenhalvøya hvor det er registrert aktivitet de siste 15-20 årene. I plantefelt av gran og furu er det kun et fåtall av fuglearter som trives. Dette er arter som f.eks. **fuglekonge**, **rødstripe**, **dompap**, **grønnfink** og **måltrost**. Større arter som **spurvehawk**, **ringdue** og **hornugle** hekker også gjerne i slike plantasjer, men sist nevnte er det imidlertid kun ett hekkefunn av på halvøya.

Det finnes våtmarksområder i lavlandet som ligger innenfor eller opp mot planleggingsgrensa for verneområdet. Dette gjelder særlig nord og sør for Jægervatnet i Lyngen kommune. Stor myra, som ligger på nordsiden, er allerede vernet som naturreservat. Foruten en del av de artene som er nevnt i de mer høyereliggende våtmarkområder, finnes **fiskemåse, rødnebbterne, tyvjo, stokkand, krikand, brunnakke, toppand, vipe, horndykker** og **storlom** her. Faktisk er sannsynligvis det første hekkefunn i Norge av den mer østlige utbredte **gråstrupedykkeren**, gjort mellom Lyngseidet og Koppangen i 1973.

I områdene nord for Koppangen er det med noen få unntak en svært liten strandsone. Av kyst bundne fuglearter kan man allikevel finne hekkende både **tjeld, gråmåse, svartbak, fiskemåse, krykkje, teist, rødnebbterne** og **ærfugl**.

PATTEDYR

I fjellet er **tamreinen** det pattedyret som er lettest å få øye på. I 1997 var vårtallet 1480 dyr, i tillegg kommer kalver. Streifdyr av **jerv** er iblant blitt registrert. I fjellet finnes også **hare** og **rødrev**, selv om de like gjerne kan treffes på under skoggrensa. Det samme gjelder nok **røyskatt** og **snømus**. **Gaupa** er registrert på halvøya de siste årene, uten at det ser ut til at den har etablert seg. **Elgen** finnes over det meste av halvøya, selv om områdene rundt Jægervatnet, Lyngseidet/ Kvalvik og Lakselvdalen nok er de viktigste. **Rådyret**, som er en forholdsvis ny art i fylket, er blitt registrert i de indre delene. **Ekornet** trives best i barskog, og i området rundt Lyngseidet skal det finnes en liten bestand. **Måren** skal også finnes i begrenset omfang på halvøya. Ved sjøen er **oteren** vanlig, slik som den er over det meste av fylket. **Villminken** finnes også her, selv om den i likhet med oteren også kan treffes på i flere av vassdragene på halvøya. I tillegg til disse artene er det en del smågnagerarter, uten at det finnes noen oversikt over artssammensetningen.

AMFIBIER OG REPTILER

Av amfibier finnes **Buttsnutefrosk** på Lyngenthalvøya. Det finnes to gamle funn av **firfisle** på halvøya, og det er ikke usannsynlig at arten ennå kan finnes.

FERSKVANNSFISK

På Lyngenthalvøya finnes en rekke mindre og mellomstore ferskvatn, med Jægervatnet som det klart største (8,7 km²). Beliggenheten spenner fra omtrent havnivå, og opp til nesten 800 meter over havet. De høyereliggende vatnene er i stor grad brepåvirket, og har lite siktedyp og lav produksjon. Det meste av fisken som finnes i de høyereliggende vatnene, er satt ut av mennesker. **Røye** er den dominerende fiskearten i vassdragene, men mange plasser er det småfallen fisk. I noen av vassdragene finnes også **ørret**, mens **trepigget stingsild** finnes i de fleste lavere- liggende vatn. Jægervatnet har i tillegg også bestander av **laks, sjørøye, sjørørret, ål** og **sandskrubbe**. Dette vatnet, som kun ligger 3 meter over havet, er et av de beste sjørøyevassdragene i fylket.

FOREKOMST AV TRUEDE FUGLE- OG PATTEDYRARTER

Direktoratet for Naturforvaltning (DN) gav ut Nasjonal rødliste for true arte arter i Norge 1998 (DN-rapport 1999-3). Denne inneholder lister over arter som er i faresonen for å bli utryddet på kortere eller lengre sikt. For fugler gjelder dette 55 arter, mens for pattedyr er det 22 arter.

En rekke arter på den norske rødliste for fugler er observert på Lyngnehalvøya. Vi har imidlertid kjennskap om at 12 av disse artene finnes hekkende her. Ingen av disse er plassert i kategorien direkte truet. Av pattedyr er det kun **oteren** som er vanlig, mens både **jerv** og **gaupe** forekommer som streifdyr på halvøya. I tillegg til disse er det sannsynlig at **tappspissmus (DM)** finnes.

Oversikt over fugler og pattedyr som opptrer regelmessig på Lyngnehalvøya og som er på den norske rødliste for truede arter:

ART RØDLISTEKATEGORI STATUS		
Fugler		
Hønehauk	Sårbar	3-8 hekkelokaliteter er kjent
Jaktfalk	Sårbar	3-4 hekkelokaliteter er kjent
Vandrefalk	Sårbar	En hekkelokalitet er kjent
Hubro	Sårbar	Tre lokaliteter er kjent, men usikker status
Kongeørn	Sjelden	4-5 hekkelokaliteter er kjent
Storlom	Hensynskrevende	4 hekkelokaliteter er kjent
Smålom	Hensynskrevende	Flekker i flere vatn
Havørn	Hensynskrevende	11-13 hekkelokaliteter er kjent
Dvergspett	Hensynskrevende	2 hekkefunn er kjent
Havelle	Bør overvåkes	Hekker i høyereliggende ferskvann
Svartand	Bør overvåkes	Er funnet hekkende i lavereliggende ferskvann
Teist	Bør overvåkes	Hekker flere plasser langs østkysten
Pattedyr		
Jerv	Sjelden	Streifdyr
Gaupe	Bør overvåkes	Streifdyr
Oter	Bør overvåkes	Vanlig forekommende
Lappspissmus	Bør overvåkes	Finnes sannsynligvis på halvøya

TEGNFORKLARINGER:	
Sårbar (V)	Sårbare arter med sterk tilbakegang, som kan gå over i gruppen direkte truet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
Sjelden (R)	Sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er i en utsatt situasjon pga. liten bestand eller med spredt og sparsom utbredelse.
Hensynskrevende (DC)	Hensynskrevende arter som ikke tilhører kategori E (direkte truet), V eller R, men som på grunn av tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.
Bør overvåkes (DM)	Kategorien bør overvåkes omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For disse artene er det grunn til overvåking av situasjonen